

ЕКОНОМІКА

УДК 339.1:637.5:338.1

JEL L11, O13, Q13, Q18

**Вплив воєнних викликів
на функціонування ринку м'яса в Україні**Лупенко Ю. О.¹ , Копитець Н. Г.¹ , Волошин В. М.² ¹ Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»² Національний науковий центр «Інститут землеробства
Національної академії аграрних наук України» Копитець Н. Г. E-mail: Nataliia_kopitets@ukr.net

Лупенко Ю. О., Копитець Н. Г., Волошин В. М. Вплив воєнних викликів на функціонування ринку м'яса в Україні. Економіка та управління АПК. 2026. № 1. С. 59–71.

Lupenko Yu., Kopytets N., Voloshyn V. The influence of military challenges on the functioning of the meat market. AIC Economics and Management. 2026. № 1. PP. 59–71.

Рукопис отримано: 07.04.2026 р.

Прийнято: 21.04.2026 р.

Затверджено до друку: 19.05.2026 р.

doi: 10.33245/2310-9262-2026-205-1-59-71

ISSN 2310-9262

У статті визначено вплив воєнних викликів на функціонування ринку м'яса та обґрунтовано напрями його подальшого розвитку. Доведено, що збройні конфлікти та війни у світі негативно впливають на функціонування галузей тваринництва та ринки м'яса. Аргументовано необхідність та важливість споживання м'яса для здоров'я людини та забезпечення продовольчої безпеки країни. Встановлено негативний вплив російсько-української війни не лише на український ринок м'яса, а й на світовий продовольчий ринок. Особливо гостро економічний вплив цієї війни відчули на собі країни Близького Сходу та Північної Африки, продовольча безпека яких залежить від постачання продовольства з України.

Визначено та обґрунтовано, що воєнні виклики негативно впливають на функціонування ринку м'яса. Вони зумовили значне скорочення поголів'я худоби та виробництв, поширення африканської чуми свиней, скорочення споживання дорожчих видів м'яса, руйнацію об'єктів критичної інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів, нестачу працівників, підвищення цін, зменшення кількості споживачів та низьку купівельну спроможність.

Доведено, що подальше функціонування та розвиток ринку м'яса значною мірою визначаються безпековою ситуацією в країні, станом галузей м'ясного тваринництва та рівнем державної підтримки. Обґрунтовано, що пріоритетними напрямками розвитку ринку м'яса в умовах воєнних викликів мають стати стабілізація чисельності поголів'я сільськогосподарських тварин і птиці, реалізація заходів «Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року», удосконалення системи державного контролю на всіх етапах ланцюга «виробництво – перероблення – реалізація м'яса», а також розширення фінансової підтримки підприємств, що спеціалізуються на вирощуванні великої рогатої худоби та свиней.

Ключові слова: ринок, м'ясо, воєнні виклики, продовольче забезпечення виробництво, споживання, поголів'я худоби та птиці.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Понад чотири роки тому російська федерація розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, що спричинило наймасштабнішу війну в Європі з часів Другої світової війни. Спочатку задумана як швидка військова операція із захоплення Києва та повалення української влади, ця агресія переросла у тривалу високоінтенсивну війну, наслідки якої суттєво впливають на архітектуру європейської безпеки [1].

Повномасштабна війна, розв'язана російською федерацією проти України, має масштабний вплив на всі сфери суспільного життя. Вона спричинила значні людські втрати, погіршення добробуту населення та руйнування економічного потенціалу країни. Водночас її наслідки виходять далеко за межі України, загострюючи глобальні та регіональні проблеми продовольчої безпеки [2].

Економічний вплив війни особливо відчутний для країн Близького Сходу та Північної Африки, які значною мірою залежать від імпорту української сільськогосподарської продукції. Скорочення обсягів постачання та зростання світових цін на продовольство призвели до підвищення витрат на імпорт, посилення інфляційного тиску та збільшення ризиків продовольчої нестабільності в цих регіонах.

Зокрема, до війни Єгипет, один із найбільших світових імпортерів пшениці, закуповував майже 85 % цього зерна в Україні, яке транспортувалося через Чорне море. Воєнні дії, що призвели до порушення ланцюгів постачання, поряд з іншими економічними чинниками стали причиною підвищення внутрішніх цін на продукти харчування більш ніж на 30 %. Встановлено, що із понад 6000 малозабезпечених домогосподарств по всьому Єгипту 85 % споживали менше м'яса великої рогатої худоби та баранини, а 75 % домогосподарств споживали менше м'яса птиці та яєць. Водночас зростання цін на м'ясо називали головною причиною скорочення його споживання [3, 4].

За даними Всесвітньої продовольчої програми (WFP), війна в Україні й надалі спричиняє масштабне внутрішнє та зовнішнє переміщення населення, руйнування об'єктів інфраструктури, порушення функціонування ланцюгів постачання та уповільнення економічного розвитку країни. Загалом 10,8 мільйона людей потребують гуманітарної допомоги. Водночас 3,4 мільйона українців є внутрішньо переміщеними особами, а 5 мільйонів живуть як біженці в Європі.

Багато з тих, хто залишився, особливо в районах поблизу лінії фронту, втратили все, що мали. Особи, які повернулися до місць постійного проживання, змушені відновлювати своє життя в умовах обмежених ресурсів, нерідко стикаючись із руйнуванням або пошкодженням власного житла [5].

Затяжна війна в Україні є сучасним прикладом того, як збройний конфлікт порушує системи виробництва продуктів харчування. Через рік після повномасштабного вторгнення росії було повідомлено про безпрецедентні наслідки для світових сільськогосподарських ринків, продовольчої безпеки та харчування [4].

Ринок м'яса є важливою складовою продовольчого ринку країни, від стабільності функціонування якого суттєво залежить рівень життя населення та забезпечення продовольчої безпеки країни. М'ясо належить до найважливіших продуктів харчування та є невід'ємною складовою раціону населення [6]. М'ясо забезпечує організм людини широким спектром цінних поживних речовин, які характеризуються високою біодоступністю [7]. Воно є важливим джерелом повноцінного білка, до складу якого входять вісім незамінних амінокислот, необхідних для синтезу білків, росту й відновлення тканин, енергетичного обміну та регулювання численних фізіологічних процесів [8].

М'ясо разом з іншими продуктами тваринного походження, зокрема рибою, яйцями та молоком, посідає важливе місце в структурі харчування населення та є невід'ємною складовою багатьох кулінарних традицій. Включення м'яса до раціону сприяє забезпеченню організму необхідними поживними речовинами та формуванню збалансованого харчування. Зокрема, м'ясо є одним із основних джерел вітаміну B12, який практично відсутній у продуктах рослинного походження і тому не може бути повноцінно компенсований за рахунок рослинної їжі [7].

Недостатнє споживання продуктів тваринного походження може спричинити дефіцит окремих макро- та мікронутрієнтів. Результати наукових досліджень свідчать, що тривале дотримання раціонів із низьким вмістом м'яса може негативно впливати на розвиток головного мозку та репродуктивної системи. Особливе значення продукти тваринного походження мають у період перших 1000 днів життя дитини, а також під час підліткового віку, коли відбуваються інтенсивні процеси формування скелета та розвитку нервової системи [7].

Визначаючи та враховуючи важливість і необхідність ринку м'яса як для населення, так і для країни, необхідно акцентувати увагу на встановленні впливу воєнних викликів на його функціонування та перспективи розвитку.

Дослідження щодо ринку м'яса є багатоглядними та висвітлені в численних наукових публікаціях. У наукових дискусіях піднімають питання, які визначають корисність та функціональний вплив м'яса та м'ясних продуктів на здоров'я людини [8, 9]. Сукупність доказів підтверджує необхідність включення помірної кількості м'яса до збалансованих раціонів для забезпечення організму необхідними поживними речовинами та зміцнення здоров'я [9].

Соціально-економічний статус споживачів і доступність м'яса відіграють вирішальну роль у його споживанні в усьому світі. У країнах із високим рівнем доходу продукти тваринного походження складають 66 % усіх білків, а в країнах із низьким рівнем доходу – лише 17 % [10].

Існуючі моделі споживання та тенденції споживчої поведінки в Бразилії, Іспанії і Туреччині були об'єктом досліджень Д. Магальяса, Дж. Чакмакчі, М. Кампо, Ю. Чакмакчі, Ф. Макіші та ін. [11]. Встановлено, що найважливішими факторами, які змінили поведінку переважно серед бразильських і турецьких споживачів та спричинили зниження споживання яловичини, були економічність і доступність м'яса. Яловичина була замінена іншими видами м'яса [11].

З метою більш повного задоволення потреб і запитів споживачів дослідники аналізували психологічні, сенсорні та маркетингові чинники, що визначають споживчу поведінку, формування уподобань і прийняття різних видів м'яса та м'ясної продукції. У результаті встановлено, що ключовими детермінантами споживання м'яса є мотивація, ставлення, прийняття та очікування споживачів [12].

У дослідженні Б. Джонстона, С. Сміта, Ф. Лероя, А. Менге, А. Стантона з'ясовувано, чи існують ризики для здоров'я людини від вживання м'яса, зокрема, червоного та обробленого [13]. На основі методології GRADE, яка всебічно та прозоро дозволяє оцінити достовірність доказів на основі систематичних оглядів літератури, доведено, що скорочення споживання м'яса нижче поточного рівня споживання не є достатньо обґрунтованим, щоб виправдати державну політику з міркувань здоров'я. Крім того, розроблення рекомендацій щодо обмеження споживання м'яса

потребує комплексного врахування потенційних наслідків для здоров'я населення. За даними досліджень, недостатнє споживання продуктів тваринного походження може бути пов'язане зі зростанням ризику розвитку залізодефіцитної анемії, недостатнього харчування та інших порушень, зумовлених дефіцитом поживних речовин [13].

Сучасні проблеми, які доводиться вирішувати фермерам у процесі вирощування м'ясної худоби, досліджували М. Махбубул, М. Худа, М. Актер та М. Еті [14]. Результати їхнього дослідження свідчать, що однією з ключових перешкод для розвитку м'ясного скотарства в Бангладеш є обмеженість кормової бази та висока вартість кормів. Серед інших стримувальних чинників автори виокремлюють деградацію пасовищних угідь, недостатній рівень професійної підготовки та обізнаності фермерів щодо сучасних технологій вирощування худоби, цінову нестабільність на ринку, а також відсутність ефективно організованої системи збуту яловичини [14].

У Глобальному звіті про продовольчі кризи (GRFC) за 2025 р. зазначено, що конфлікти, економічні потрясіння, екстремальні кліматичні явища та вимушене переміщення населення продовжують спричиняти продовольчу нестабільність та недоїдання у всьому світі, що має катастрофічний вплив на нестабільні регіони. У 2024 р. понад 295 мільйонів людей у 53 країнах і територіях відчували гострий голод, що на 13,7 мільйона більше, ніж у 2023 р. [15].

Питання функціонування галузей тваринництва в умовах збройних конфліктів також є актуальним. Очевидно, що від бойових дій страждають як люди, так і тварини, і навколишнє середовище. Збройні конфлікти завжди зумовлюють значне скорочення поголів'я тварин. Так, під час збройного конфлікту у Перській затоці 1990-1991 рр. у Кувейті загинуло понад 80 % наявної худоби, зокрема 790 тис. овець, 12,5 тис. корів та 2,5 тис. коней. За час Косівської війни у 1998-1999 рр. поголів'я великої рогатої худоби скоротилося від 400 тис. голів до 200 тис. голів. Під час конфлікту у секторі Гази у 2014 р. було втрачено 20 % поголів'я тварин, зокрема, 15 тис. овець та кіз [16].

За результатами досліджень К. Боларінва, П. Сагіра та О. Ойекунле встановлено, що військові конфлікти у громадах Нігерії мають комплексний деструктивний вплив на розвиток тваринництва. Вони спричиняють не лише непоправні людські втрати, а й масштабне вилучення з обігу продуктивних сільськогосподарських угідь через руйнування

інфраструктури та вимушену міграцію населення. Втрата фізичного доступу фермерів до кормової бази та пасовищ безпосередньо зумовлює критичне скорочення поголів'я худоби, що погіршує продовольчу безпеку всього регіону [17].

Цей світовий досвід підтверджує, що збройні протистояння завжди виступають каталізатором системних аграрних криз, проте для економіки України ці виклики набули катастрофічного характеру. Загроза для життя працівників, руйнування господарських будівель, сотні вибухових снарядів на полях, загибель і хвороби тварин на фермах у східних, північно-східних та південних областях – це все, через що доводиться проходити вітчизняним фермерам після 24 лютого 2022 р. [18]. Наведені деструктивні фактори формують гостру науково-практичну потребу в розробці дієвих механізмів стабілізації та відновлення тваринницької галузі, що визначає актуальність нашого дослідження.

Мета дослідження полягає у комплексному оцінюванні впливу воєнних викликів на кон'юнктуру вітчизняного ринку м'яса та обґрунтуванні стратегічних напрямів його стабілізації та подальшого розвитку.

Матеріали і методи. Теоретико-методологічною основою дослідження слугують емпіричні, теоретичні та загальнонаукові методи пізнання. Для розв'язання поставлених завдань застосовано такий інструментарій: абстрактно-логічний метод – для формулювання мети, теоретичних узагальнень та

висновків; монографічний – для глибокого вивчення наявного зарубіжного та вітчизняного досвіду функціонування аграрного сектору в умовах збройних конфліктів; метод порівняння – для зіставлення довоєнних індикаторів ринку м'яса із показниками періоду повномасштабного вторгнення; статистично-економічні та табличні методи – для обробки кількісних масивів інформації, розрахунку балансів, аналізу цінової динаміки та структурних змін у поголів'ї худоби. Методи системного аналізу і синтезу дозволили здійснити комплексне оцінювання впливу воєнних викликів на ланцюги створення доданої вартості.

Інформаційною базою дослідження слугували зарубіжні та вітчизняні наукові публікації щодо виробництва, споживання м'яса, російсько-української війни, впливу військових дій та воєнних конфліктів на продовольче забезпечення населення та ін. Для аналізу було використано офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України і Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО), інформацію Всесвітньої продовольчої програми (WFP), Центру стратегічних та міжнародних досліджень (CSIS).

Результати дослідження та обговорення. До повномасштабного вторгнення росії на територію України на кінець 2021 р. господарства усіх категорій утримувалося 5608,8 тис. гол. свиней, 2644 тис. гол. великої рогатої худоби і 202243,1 тис. гол. птиці свійської всіх видів (табл. 1).

Таблиця 1 – Поголів'я худоби та птиці в Україні на кінець періоду, тис. голів

Рік	Велика рогата худоба		Свині	Птиця всіх видів
	усього	у т.ч. корови		
Господарства усіх категорій				
2021	2644,0	1544,0	5608,8	202243,1
2022	2307,1	1352,8	4948,3	180457,6
2023	2156,2	1262,9	5094,0	184710,4
2024	2001,6	1154,7	4521,1	187595,5
2025	1804,1	1223,0	4640,0	192390,0
Сільськогосподарські підприємства				
2021	1003,4	424,6	3576,9	113478,9
2022	942,1	394,2	3144,6	101819,6
2023	919,8	382,2	3367,1	106172,0
2024	932,0	385,9	2935,3	110110,2
2025	947,7	386,3	31900	116820,0
Господарства населення				
2021	1640,6	1119,4	2031,9	88764,2
2022	1365,0	958,6	1803,7	78638,0
2023	1236,4	880,7	1726,9	78538,4
2024	1069,6	768,8	1585,8	77585,3
2025	856,4	636,0	1450,0	75570,0

Джерело: складено і розраховано авторами за [19]

Лідерами з утримання поголів'я птиці у 2021 р. були Вінницька, Київська, Черкаська, Дніпропетровська і Львівська області. У цих областях утримувалось 76,6 % всього поголів'я птиці, оскільки саме там розташовані найбільші птахофабрики.

Необхідно зазначити, що у довоєнний період, за станом на кінець 2021 р. порівняно з 2020 р., поголів'я свиней за рік скоротилося на 4,6 %, великої рогатої худоби – на 8,0 %, а корів – на 7,7 %, а поголів'я птиці збільшилося на 0,8 %. А лише за перший рік війни, поголів'я свиней скоротилося на 11,8 %, великої рогатої худоби та корів – на понад 12 %, а птиці – на 10,8 %. Тобто, повномасштабна війна в Україні пришвидшила процес скорочення поголів'я худоби і птиці. У 2025 р. порівняно 2021 р. поголів'я свиней скоротилося на 17,3 % і склало 4640,0 тис. гол., а великої рогатої худоби – на 31,8 % і становило 1804,1 тис. гол., зокрема, корів – на 20,8 % до 1223,0 тис. гол. Отримані результати свідчать, що у більшості областей відбулося значне скорочення поголів'я свиней. Варто зупинитися на п'ятиріччя областей, де відбулося найбільше скорочення: Харківська (на 61,9 %), Луганська (на 64,3 %), Запорізька (на 65,9 %), Донецька (на 66,2 %). У Херсонській області поголів'я свиней майже знищено. Його скорочення сягнуло понад 94,0 %. Таке критичне скорочення поголів'я свиней у названих областях зумовлено активними бойовими діями та їх тимчасовою окупацією.

Поголів'я птиці в господарствах усіх категорій скоротилося значно менше. Лише на 4,9 % у 2025 р. порівняно 2021 р. і становило 192390,0 тис. гол.

Визначено, що воєнні виклики зумовили структурні зміни в поголів'ї худоби та птиці залежно від категорій сільськогосподарських товаровиробників. У підприємствах на кінець 2021 р. утримувалося 63,8 % свиней, 56,1 % – птиці та 38,0 % – поголів'я великої рогатої худоби, 27,5 % – корів. У структурі поголів'я худоби та птиці частка поголів'я, яке утримувалося у підприємствах, суттєво зросла на кінець 2025 році. Зокрема, у підприємствах утримують 68,8 % поголів'я свиней, 60,7 % поголів'я птиці і 52,5 % – великої рогатої худоби, зокрема, 31,5 % корів. Встановлено, що зростання частки підприємств, які утримують велику рогату худобу та свиней, відбулося не за рахунок фактичного збільшення поголів'я, а навпаки, у результаті його суттєвого скорочення.

Частка господарств населення у структурі поголів'я худоби та птиці за роки повномасштабної війни зменшилася на 4,6 % – поголів'я

птиці, на 5,0 % – свиней, на 14,6 % – великої рогатої худоби і на 20,5 % – корів. Головною причиною цього також стало значне скорочення чисельності худоби та птиці у господарствах населення в результаті негативних наслідків військових дій чи окупації, які роблять неможливим утримання худоби і птиці.

Воєнні виклики стали потужним чинником загострення епізоотичної ситуації, спровокувавши нову масштабну хвилю поширення африканської чуми свиней (АЧС) в Україні. Це зумовлено значною окупацією окремих регіонів України загарбниками, де не здійснюється контроль і моніторинг за дикою фауною, а, відповідно, і проникненням заражених диких тварин на підконтрольну територію України. Крім того, через заборону полювання в умовах військового стану неможливо управляти популяціями диких тварин. Критична загроза АЧС зумовлена тим, що це захворювання не піддається лікуванню, має високу швидкість зараження та спричиняє тотальну загибель тварин на фермі протягом кількох днів. Так, у 2023 р. було зафіксовано 47 випадків АЧС, як серед диких свиней, так і серед домашніх в усіх областях України. А в 2024 р. в Україні кількість випадків АЧС зросла майже вдвічі порівняно з 2023 р. і становила 85. У 2025 р. в Україні було зафіксували 52 спалахи африканської чуми свиней у різних регіонах. Встановлено, що 56,5 % припадає на диких кабанів, 21,7 % – у приватному секторі, 13 % – це виявлені трупи домашніх свиней на сміттєзвалищах, або у посадках за межами населених пунктів (інфіковані об'єкти).

Значне поширення АЧС в Україні у 2024 р. спричинило скорочення поголів'я свиней у промисловому секторі. За оцінками різних експертів, втрати поголів'я свиней через АЧС лише у 2024 р. становили 10-15 % від загальної чисельності свиней в Україні. Водночас постраждали підприємства, крім понесених економічних збитків, повинні на тривалий строк призупинити свою діяльність і знайти значний фінансовий ресурс на відновлення. Саме тому важливим завданням всіх учасників ринку м'яса є забезпечення стабільної епізоотичної ситуації в країні [20].

Стан ринку м'яса найкраще відображає баланс (табл. 2). У 2021 р. в Україні було вироблено 2438 тис. тонн м'яса, що на 46,6 % більше порівняно з 2000 р. У структурі виробленого м'яса 56,3 % становило м'ясо птиці, 29,7 % – м'ясо свиней і 12,8 % – яловичина і телятина.

За розрахунками, у 2025 р. загальна пропозиція м'яса становила 2914 тис. т, тобто,

зросла на 3,2 % порівняно з даними 2021 р. Значно зросли запаси на початок року, до 338 тис. т. За чотири роки повномасштабної війни виробництво м'яса всіх видів у забійній масі зросло лише на 0,6 % порівняно з 2021 р. і становило 2452 тис. т. Водночас виробництво яловичини і телятини у 2025 р. зменшилося на 26,4 %, виробництво м'яса свиней – на 3,2 %. Виробництво м'яса птиці у 2025 р. збільшилося на 9,1 % порівняно з 2021 роком.

Виробництво м'яса всіх видів в цілому сконцентровано на понад 70 % у підприємствах. У 2025 р. майже 50,0 % обсягів виробництва м'яса всіх видів забезпечують 3 області (Вінницька, Черкаська і Дніпропетровська). Це пояснюється тим, що у цих регіонах розміщені найбільші птахофабрики й тваринницькі комплекси.

Встановлено, що воєнні виклики зумовили кардинальну зміну структури зовнішньої торгівлі, що зумовило скорочення обсягів імпорту м'яса на понад 50 %. Таке суттєве зниження обсягу надходження м'яса, попри свою кризову природу, мало позитивний структурний ефект для внутрішнього ринку. Воно дозволило знизити імпортозалежність галузі, покращити зовнішньоторговельне сальдо та створити додаткові ніші для збуту продукції вітчизняних виробників в умовах загального зниження попиту.

Результати розрахунків свідчать, що під впливом воєнних викликів у 2025 р. загальний попит на м'ясо скоротився на 19,8 % порівняно з 2021 р. і становив 2229 тис. т. Відповідно, фонд споживання м'яса зменшився на 19,4 % – до 1739 тис. т.

Таблиця 2 – Баланси м'яса та м'ясних продуктів (у перерахунку на м'ясо), тис. т

Показник	2021 р.				2024 р. розрахункове				2025 р. розрахункове			
	М'ясо, всього	у тому числі			М'ясо, всього	у тому числі			М'ясо, всього	у тому числі		
		яловичина і телятина	свинина	м'ясо птиці		яловичина і телятина	свинина	м'ясо птиці		яловичина і телятина	свинина	м'ясо птиці
Загальна пропозиція	2824	359	874	1591	2682	309	755	1579	2914	272	824	1780
Запаси на початок року	162	31	40	91	247	51	64	119	338	33	62	229
Виробництво	2438	311	724	1373	2353	244	672	1411	2452	229	701	1498
Імпорт	254	17	110	127	82	14	19	49	124	10	61	53
Загальний попит	2670	329	837	1504	2344	276	693	1350	2229	247	652	1293
Внутрішній попит	2163	300	825	1038	1852	234	692	901	1745	206	648	854
Особисте споживання населенням	2158	299	824	1035	1846	233	691	898	1739	205	647	851
Витрачено на корм	5	1	1	3	6	1	1	3	6	1	1	3
Експорт	507	29	12	466	492	42	1	449	484	41	4	439
Запаси на кінець року	154	30	37	87	338	33	62	229	685	25	148	463
<i>Споживання на 1 особу, кг</i>	<i>53,0</i>	<i>7,3</i>	<i>19,9</i>	<i>25,0</i>	<i>54,0</i>	<i>6,8</i>	<i>20,2</i>	<i>26,1</i>	<i>52,7</i>	<i>6,5</i>	<i>19,6</i>	<i>25,8</i>

Джерело: складено і розраховано авторами за [19].

Аналіз за окремими видами продукції показав неоднорідність змін. Так, фонд споживання м'яса птиці зріс на 3,3 %, тоді як споживання свинини скоротилося на 21,5 %, а яловичини та телятини – на 31,5 % порівняно з 2021 роком.

За період дослідження обсяги експорту м'яса зменшилися на 4,6 %, що було зумовлено насамперед скороченням поставок на зовнішні ринки м'яса птиці та свинини.

Водночас експорт м'яса великої рогатої худоби збільшився на 41,4 %. Основними позиціями у 2025 р. були експорт живої великої рогатої худоби, який становив 18,8 тис. т і морожене м'ясо великої рогатої худоби (18,4 тис. т). Найбільшими покупцями української живої великої рогатої худоби були Ліван, Лівія та Казахстан.

У 2025 р. експорт свинини зменшився на 66,7 % проти аналогічного періоду 2021 р. і становив 4 тис. тонн. Основними імпортерами вітчизняної свинини були Об'єднані Арабські Емірати, Гонконг і Бахрейн.

На зовнішні ринки у 2025 р. було експортовано 439 тис. т м'яса та їстівних субпродуктів птиці, що на 5,8 % менше, ніж у 2021 році. Вартість експорту м'яса та їстівних субпродуктів птиці склала 1,09 млрд дол. США, що на 13,5 % більше порівняно з 2024 роком. Основними споживачами українського м'яса та їстівних субпродуктів птиці були країни Нідерланди, Великобританія і Саудівська Аравія.

Розширення географії експорту м'яса та їстівних субпродуктів птиці вкотре підкреслює відповідність продукції за показниками якості та безпечності, які відповідають світовим стандартам. Це є позитивним сигналом щодо подальшого розвитку і залучення інвестицій у вітчизняну галузь птахівництва [21].

Визначено, що у загальному експорті м'яса 90 % становить м'ясо та їстівні субпродукти птиці. Значні обсяги експорту свідчать про ефективність виробництва м'яса птиці українськими підприємствами та його конкурентоспроможність на світовому ринку.

Важливим етапом при оцінюванні впливу воєнних викликів на функціонування ринку м'яса є визначення рівня споживання м'яса населенням. Встановлено, що у 2021 р. в Україні споживали 53,0 кг м'яса на 1 особу в рік, що на 1,5 % було менше показника 2020 р. (53,8 кг / особу). Фактичний показник споживання м'яса становив 66,2 % від раціональної норми споживання.

За нашими розрахунками у 2025 р., споживання м'яса на 1 особу становило 52,7 кг, тобто, майже не змінилося порівняно з 2021 роком. Отже, якщо розглядати

фізичний обсяг споживання м'яса на 1 особу в рік, то воєнні виклики на нього не вплинули. Водночас у розрізі окремих видів м'яса з розрахунку на одну особу вплив воєнних викликів є відчутним. Так, споживання яловичини та телятини в період повномасштабного вторгнення рф скоротилося на 11 % і в 2025 р. становило 6,5 кг на 1 особу. Споживання свинини з розрахунку на 1 особу в рік зменшилося на 1,5 % до 19,6 кг. Разом із цим споживання м'яса птиці в умовах воєнних викликів зросло на 3,2 % і складало і 25,8 кг на 1 особу м'яса птиці.

Визначено, що у структурі спожитого м'яса частка м'яса птиці становить майже 50 %. Таким чином, воєнні виклики сприяли зростанню споживання більш доступного та дешевшого виду м'яса – м'яса птиці.

Дослідженнями встановлено, що збільшення споживання м'яса птиці характерне не лише для України, а і для багатьох розвинутих країн світу. Це є вже світовою тенденцією. Основними причинами, які зумовили більше споживання м'яса птиці, є зміна споживчих смаків, рівень купівельної спроможності населення, ціна та якість продукції [22].

Важливим економічним чинником, який впливає на функціонування і розвиток ринку м'яса є ціна [23]. Воєнні виклики спричинили значне зростання споживчих цін на всі види м'яса. Встановлено, що зростання цін на різні види м'яса у 2025 р. порівняно з 2021 р. сягало 1,6-2,2 раза (рис. 1).

За даними [19], споживчі ціни на свинину у грудні 2025 р. збільшилися в 1,92 раза порівняно з груднем 2021 р. і становили 237,10 грн/кг. Споживчі ціни на сало зросли у 2,2 раза до 215,95 грн/кг. Споживчі ціни на яловичину збільшилися у 1,93 раза і становили 352,21 грн/кг.

Від грудня 2021 р. до грудня 2025 р. споживчі ціни на куряче філе збільшилися у 1,88 раза і становили 220,66 грн/кг. Споживчі ціни на м'ясо птиці (тушку курячу) збільшилися у 1,64 раза до 116,20 грн/кг.

Отримані результати корелюють із висновками дослідження [24], де доведено, що війна провокує інфляційне зростання цін на продовольство, зокрема на м'ясо та м'ясопродукти, що знижує їх економічну доступність для населення. Втрата виробничих потужностей у м'ясопереробній галузі та системний енергетичний дефіцит формують комплексні виклики для агропромислового сектору. Зазначені шоки неминуче призводять до звуження пропозиції, що провокує подальшу цінову ескаляцію та дестабілізацію ринкової кон'юнктури [24].

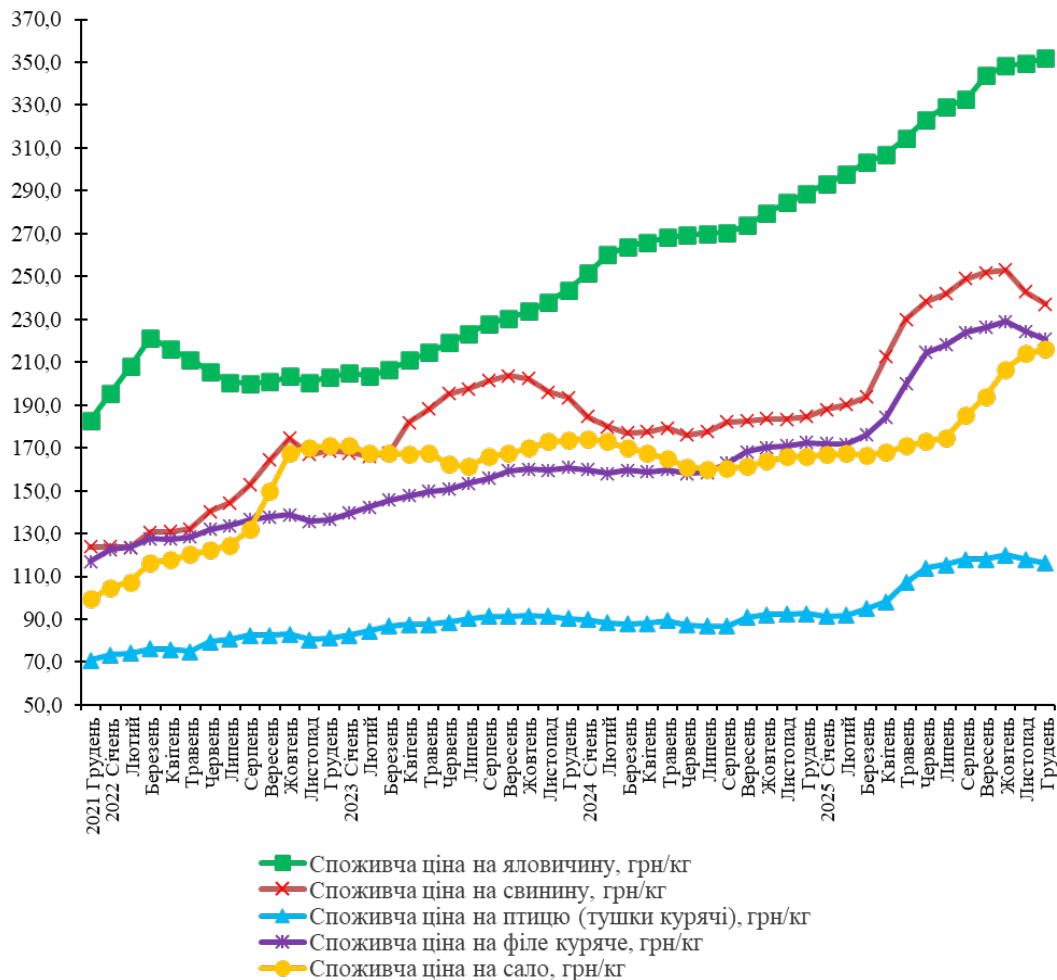

Рис. 1. Динаміка споживчих цін на основні види м'яса, грн/кг

Джерело: побудовано авторами за [19].

Російсько-українську війну та зростання цін на м'ясо у Єгипті називають головною причиною скорочення його споживання серед малозабезпечених домогосподарств [4]. Якщо оцінювати вплив воєнних викликів на функціонування ринку м'яса у грошовому еквіваленті, то лише за перші п'ять місяців повномасштабного вторгнення збитки від загибелі свійських тварин орієнтовно становили 136 млн дол. США, і ця сума є лише попередньою оцінкою реальних масштабів руйнувань. Росіяни здійснюють цілеспрямовані обстріли аграрних підприємств, що спричинює втрату поголів'я та руйнування виробничого потенціалу [25].

У період 2022-2024 рр. за категоріями збитків, втрати розподілені на 5 основних груп: знищення техніки, інфраструктури та втрату продукції через окупацію територій, бойові дії: сільськогосподарська техніка – 5,8 млрд дол. США; втрачений урожай –

2 млрд дол. США; зерносховища – 1,8 млрд дол. США; тваринництво – 0,29 млрд дол. США; багаторічні насадження – 0,4 млрд дол. США. У категорії непрямих втрат, які позначилися зниженням виробництва продукції, збитки у тваринництві становили 5,6 млрд дол. США [26].

В умовах посиленних воєнних викликів суб'єкти ринку м'яса змушені формувати принципово нові моделі операційної стійкості. Йдеться про об'єктивну необхідність адаптації виробничих процесів до екстремальних обставин, зокрема регулярних ракетно-дронових атак, критичної нестачі кадрового потенціалу та систематичних перебоїв в електропостачанні, які спричинені цілеспрямованим знищенням енергетичної інфраструктури державою-агресором.

Отже, системним дестабілізуючим фактором для безперебійного функціонування ринку м'яса стало цілеспрямоване руйнування

вітчизняних об'єктів енергетичної інфраструктури. З одного боку, виробникам м'яса потрібно докладати більше зусиль та ресурсів, щоб забезпечити процес вирощування, виробництва та зберігання продукції. Відсутність електроенергії безпосередньо та негативно впливає на виробництво, собівартість та ціни на м'ясо. Крім того, завдає шкоди виробничим процесам, адже вони передбачають дотримання спеціальних технологій виробництва, а також охолодження, замороження чи зберігання. Очевидно, що енергетична нестабільність безпосередньо порушує процеси інкубації яєць та провокує загибель молодняка худоби і птиці через недотримання мікрокліматичних норм утримання. Водночас виникають критичні ускладнення на всіх наступних етапах ланцюга доданої вартості, включаючи виробництво кормів, глибоке перероблення та зберігання кінцевої продукції у роздрібній мережі. Все це змушує виробників впроваджувати альтернативні джерела енергії та потребує додаткових ресурсів, що в підсумку збільшує вартість м'яса. З іншого – споживачі, які за тривалих відключень електроенергії віддають перевагу їжі, що довше не псується, не потребує багато часу для приготування та низьких температур для зберігання. Такі дії споживачів зменшують попит на м'ясо і не сприяють підвищенню цін на нього.

Отже, доведено системний деструктивний вплив воєнних викликів на функціонування ринку м'яса. Прямим наслідком бойових дій стало значне скорочення поголів'я худоби, втрата виробничих потужностей, руйнація об'єктів критичної інфраструктури та загострення епізоотичної ситуації щодо африканської чуми свиней. Одночасно відбулося критичне порушення внутрішніх і зовнішніх логістичних ланцюгів. Додатковими факторами дестабілізації стали масштабне мінування сільськогосподарських угідь та гостра нестача кадрів на всіх етапах вирощування і переробки продукції. На макроекономічному рівні ринок м'яса зазнав системної дестабілізації через інфляційне зростання цін, падіння купівельної спроможності та звуження внутрішнього попиту внаслідок масової міграції населення, що зумовило скорочення споживання дорогих видів м'яса.

Оцінюючи перспективи свинарства в Україні, в асоціації «Свинарі України» зазначають, що під час воєнного стану позитивна динаміка в галузі свинарства не збережеться, а навпаки, очікується зменшення промислового поголів'я на 20 % у перспективі.

Промислове свинарство, на цьому етапі, має переорієнтуватися на ефективні технології утримання для забезпечення виробництва високоякісної та конкурентоспроможної продукції. Реалізувати зазначене дозволить як сучасне племінне ядро галузі, так і використання підходів інтенсивного рослинництва, що забезпечує належною кормовою базою, а також висококваліфіковані спеціалісти – науковці та практики – запровадження інноваційних підходів якими дозволить раціоналізувати та оптимізувати промислове виробництво свинини в Україні [27].

Вважаємо, що подальше функціонування та розвиток ринку м'яса в умовах воєнних викликів безпосередньо залежать від безпечної ситуації в країні, функціонування галузей м'ясного тваринництва та державної підтримки. Першочерговим напрямом на шляху подолання воєнних викликів на ринку м'яса має стати стабілізація та збільшення поголів'я сільськогосподарських тварин, зокрема, великої рогатої худоби, в т.ч. корів, і свиней.

Наступним напрямом має стати реалізація завдань «Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року» [28], яка спрямована на відновлення виробничого потенціалу галузі, зменшення імпортової залежності та формування довгострокових умов для сталого розвитку тваринництва і зміцнення продовольчої безпеки держави.

З метою забезпечення прозорості механізму ціноутворення необхідним є запровадження системи державного контролю на ринку м'яса в рамках «виробництво-перероблення-реалізації м'яса», яка включатиме чітко визначені контролюючі органи та їх повноваження, контроль за дотриманням операторами ринку вимог законодавства про харчові продукти, системи НАССР, моніторинг та аудит собівартості і контроль націнок на кожному окремому етапі, простежуваність ланцюга постачання.

Окремим напрямом має стати державна підтримка, яка включатиме фінансову підтримку підприємств, що утримують велику рогату худобу та свиней, дотації для фермерських господарств, особливо у м'ясному скотарстві, гранти, програми доступу до дешевих кредитів.

Висновки. На основі вивчення та оцінки наукових здобутків вітчизняних і зарубіжних дослідників обґрунтовано необхідність та важливість споживання м'яса для здоров'я людини, забезпечення продовольчої безпеки країни. Огляд наукових публікацій засвідчує,

що збройні конфлікти та війни суттєво негативно впливають на розвиток тваринництва і функціонування ринків м'ясної продукції. Встановлено, що російсько-українська війна має наслідки не лише для вітчизняного сектору м'ясного виробництва, а й для глобальної продовольчої системи. Найбільш відчутним цей вплив виявився для держав, які значною мірою залежать від імпорту української аграрної продукції.

Доведено, що воєнні виклики спричинили скорочення поголів'я сільськогосподарських тварин унаслідок їх загибелі та втрати виробничих потужностей, зменшення обсягів виробництва й споживання окремих видів м'яса, поширення африканської чуми свиней, ускладнення процесів вирощування худоби та птиці, перероблення й реалізації продукції. Наслідком цих процесів стало зростання цін на м'ясо та зниження споживчого попиту.

Оскільки війна в Україні триває, воєнні виклики й надалі суттєво впливають на функціонування ринку м'яса. Більшість із них перебувають поза межами контролю його учасників. До таких чинників належать безпекова ситуація в державі, зростання цін на комбікорми та ветеринарні препарати, коливання вартості й доступності паливно-мастильних матеріалів, електроенергії та інших виробничих ресурсів.

За цих умов суб'єкти ринку м'яса змушені адаптуватися до нових реалій господарювання, розробляти ефективні механізми реагування на ризики та невизначеність, забезпечувати стабільність власної діяльності й підтримувати належний рівень продовольчої безпеки держави.

Обґрунтовано напрями подальшого розвитку ринку м'яса, які передбачають збереження та нарощування поголів'я сільськогосподарських тварин, впровадження завдань «Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року», запровадження системи державного контролю на ринку м'яса в рамках «виробництво-перероблення-реалізації м'яса» та фінансову підтримку виробників.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Jones Seth G., McCabe Riley, Atalan Yasir, Jensen Benjamin, Bandura Romina, Curtis Emma, Welsh Caitlin, Svendsen Otto, Bergmann Max, Cancian Mark F., Park Chris H. Russia-Ukraine War in 10 Charts. URL: <https://www.csis.org/analysis/russia-ukraine-war-10-charts>
2. Abay K. A., Breisinger C., Glauber J. et al. The Russia-Ukraine war: implications for global and regional food security and potential policy responses

Glob. Food Sec. 2023. 36. 100675. <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2023.100675>

3. Glauber D. Laborde. How will Russia's invasion of Ukraine affect global food security? IFPRI Blog. 2022. February 24. URL: <https://www.ifpri.org/blog/how-will-russias-invasion-ukraine-affect-global-food-security>

4. CSIS (Center for Strategic and International Studies). 2023. Russia, Ukraine, and global food security: A one-year assessment. URL: <https://www.csis.org/analysis/russia-ukraine-and-global-food-security-one-year-assessment>

5. Україна. Надзвичайна ситуація. URL: <https://www.wfp.org/emergencies/ukraine-emergency>

6. Копитець Н. Г., Волошин В. М. Сучасний стан та тенденції ринку м'яса. Економіка АПК. 2020. №6. С. 59-68. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202006059>

7. Вплив споживання м'яса на наше здоров'я. URL: <https://fefac.eu/newsroom/news/the-impact-of-meat-consumption-on-our-health>

8. Wood J. D., Toldrá F. Meat composition and nutritional value. Lawrie's meat science. Woodhead Publishing. 2017. pp. 635-659. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-100694-8.00020-0>

9. Mortensen Emma G., Gifford Cody L. Exploring the Role of Meat in Diverse Dietary Patterns and across Life Stages. Meat and Muscle Biology. 2026. 10(1). 20294. pp. 1-16. <https://doi.org/10.22175/mmb.20294>

10. Ederer P., Baltenweck I., Bignaut J.N., Moretti C. and Tarawali S. Affordability of meat for global consumers and the need to sustain investment capacity for livestock farmers. Animal Frontiers. 2023. 13. pp. 45-60. <https://doi.org/10.1093/af/vfad004>

11. Magalhaes D. R., Çakmakçı C., del Mar Campo M., Çakmakçı Yu., Makishi F. et.al. (Changes in the current patterns of beef consumption and consumer behavior trends – cross-cultural study Brazil-Spain-Turkey. Food. 2023. 12(3). 475. <https://doi.org/10.3390/foods12030475>

12. Font-i-Furnols M., Guerrero L.. Consumer preference, behavior and perception about meat and meat products: An overview Meat Science. 2014. 98(3). pp. 361-371. <https://doi.org/10.1016/j.meatsci.2014.06.025>

13. Johnston B., Smet S. De, Leroy F., Mente A., Stanton A. Non-communicable disease risk associated with red and processed meat consumption-magnitude, certainty, and contextuality of risk? Animal Frontiers. 2023. 13(2). pp. 19-27. <https://doi.org/10.1093/af/vfac095>

14. Mahbulul M., Huda M.N., Akter M.M., Ety, M. U.S. A review on present condition, problems and prospect of beef cattle production: Bangladesh perspective: Present condition of beef cattle production in Bangladesh. Bangladesh Journal of Animal Science. 2025. 54(1). pp. 1-11. <https://doi.org/10.3329/bjas.v54i1.80840>

15. FSIN and Global Network Against Food Crises. 2025. Rome. <https://doi.org/10.71958/wfp130793>

16. Рашевська А. Вплив збройних конфліктів на фермерських тварин. URL: <https://ciwf.in.ua/?p=3503>

17. Bolarinwa K. K., Abdulsalam-Saghir P., Oyekunle O. Impact of communal violent conflict on farmer's livelihood activities in two agro-ecological zones of Nigeria. *J Agric Sci.* 2013. <https://doi.org/10.5539/jas.v5n5p6>

18. Капустіна К. Як війна-2022 змінює ринок молока в Україні. URL: <https://zemliak.com/biznes/2590-yak-viyna-2022-zminyuuye-rinok-moloka-v-ukrajini>

19. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>

20. Лупенко Ю. О., Копитець Н. Г., Волошин В. М. Поточна кон'юнктура та прогноз ринку м'яса в Україні. Монографія. ННЦ «ІАЕ». 2025. 104 с.

21. Lupenko Yu. O., Kopytets N. Hr., Voloshyn V. M., Varchenko O. M., Tkachenko K. O. Quality of poultry meat as a basis of export potential of meat products. *IOP Conferences.. Series: Earth and Environmental Science.* 2022. 949. 012020. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/949/1/012020>

22. Лупенко Ю. О., Копитець Н. Г., Волошин В. М. Поточна кон'юнктура та прогноз ринку м'яса птиці. *Економіка та управління АПК.* 2025. № 1. С. 104-115. <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2025-197-1-104-115>

23. Копитець Н. Г., Волошин В. М. Ринок м'яса в умовах економічних трансформацій // *Gesellschaftsrechtliche Transformationen von wirtschaftlichen Systemen in den Zeiten der Neo-Industrialisierung.* Kornieiev V., Pasichnyk, Yu., Radchenko O., Khodzhaian A. und andere: Collective monograph. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany, 2020. pp. 290-300.

24. Шостак Л. В., Бегун С. І., Ульяницький А. О. Аналіз ринку харчової промисловості у воєнний період. *Економіка та суспільство.* 2024. Випуск 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-96>

25. Молочна галузь: як війна змінила роботу доярок та механізаторів. URL: <https://podrobnosti.ua/2453102-molochna-galuz-jak-vjna-zmnila-robotu-dojarak-ta-mehanzatorv.html>

26. Агросектор України після трьох років війни: втрати і виклики. URL: <https://superagronom.com/articles/771-agrosector-ukrayini-pislya-troh-rokiv-viyni-vtrati-i-vikliki>

27. Юрченко О. С., Бондарська О. М., Лихач В. Я., Лихач А. В., Чумак В. М., Ващенко Є. О., Зінченко О. В. Українське свинарство в умовах воєнного стану. Проблеми та перспективи. *Таврійський науковий вісник.* 2024. № 139. Частина 2. <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.139.2.32>

28. Про затвердження Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 січня 2026 р. № 72. у. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2026-%D0%BF#Text>

REFERENCES

- Jones Seth G., McCabe Riley, Atalan Yasir, Jensen Benjamin, Bandura Romina, Curtis Emma, Welsh Caitlin, Svendsen Otto, Bergmann Max, Cancian Mark F., Park Chris H. Russia-Ukraine War in 10 Charts. URL : <https://www.csis.org/analysis/russia-ukraine-war-10-charts>
- Abay, K. A., Breisinger, C., Glauber, J. et al. (2023). The Russia-Ukraine war: implications for global and regional food security and potential policy responses *Glob. Food Sec.* 36. 100675. <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2023.100675>
- Glauber, D. Laborde. How will Russia's invasion of Ukraine affect global food security? *IFPRI Blog.* 2022. February 24. URL : <https://www.ifpri.org/blog/how-will-russias-invasion-ukraine-affect-global-food-security>
- CSIS (Center for Strategic and International Studies). (2023). Russia, Ukraine and global food security: A one-year assessment. URL : <https://www.csis.org/analysis/russia-ukraine-and-global-food-security-one-year-assessment>
- Ukraina. Nadzvychaina sytuatsiia [Ukraine. Emergency situation]. URL : <https://www.wfp.org/emergencies/ukraine-emergency>
- Kopytets, N. H., Voloshyn, V. M. (2020). Suchasnyi stan ta tendentsii rynku miasa [Current state and trends of the meat market]. *Ekonomika APK.* №6. pp. 59-68. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202006059>.
- Vplyv spozhyvannia miasa na nashe zdorovia [The impact of meat consumption on our health]. URL: <https://fefac.eu/newsroom/news/the-impact-of-meat-consumption-on-our-health>
- Wood, J. D., Toldrá, F. (2017). Meat composition and nutritional value. *Lawrie's meat science.* Woodhead Publishing. pp. 635-659. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-100694-8.00020-0>
- Mortensen Emma G., Gifford Cody L. (2026). Exploring the Role of Meat in Diverse Dietary Patterns and across Life Stages. *Meat and Muscle Biology.* 10(1). 20294. pp. 1-16. <https://doi.org/10.22175/mmb.20294>
- Ederer, P., Baltenweck, I., Blignaut, J. N., Moretti, C., and Tarawali, S. (2023). Affordability of meat for global consumers and the need to sustain investment capacity for livestock farmers. *Animal Frontiers* 13. pp. 45-60. <https://doi.org/10.1093/af/vfad004>
- Magalhaes, D. R., Çakmakçı, C., del Mar Campo, M., Çakmakçı, Yu., Makishi, F. et.al. (2023). Changes in the current patterns of beef consumption and consumer behavior trends – cross-cultural study Brazil-Spain-Turkey. *Food.* 12(3). 475. <https://doi.org/10.3390/foods12030475>
- Font-i-Furnols, M., Guerrero, L. (2014). Consumer preference, behavior and perception about meat and meat products: An overview *Meat Science.* 98 (3). pp. 361-371. <https://doi.org/10.1016/j.meatsci.2014.06.025>
- Johnston, B., Smet, S. De, Leroy, F., Menté, A., Stanton, A. (2023). Non-communicable

disease risk associated with red and processed meat consumption-magnitude, certainty, and contextuality of risk? *Animal Frontiers*. 13(2). pp. 19-27. <https://doi.org/10.1093/af/vfac095>

14. Mahbubul, M., Huda, M.N., Akter, M.M., Ety, M. U.S. (2025). A review on present condition, problems and prospect of beef cattle production: Bangladesh perspective: Present condition of beef cattle production in Bangladesh. *Bangladesh Journal of Animal Science*. 54(1). pp. 1-11. <https://doi.org/10.3329/bjas.v54i1.80840>

15. FSIN and Global Network Against Food Crises. (2025). <https://doi.org/10.71958/wfp130793>

16. Rashevskya, A. Vplyv zbroinykh konfliktiv na fermerskykh tvaryn [Impact of armed conflicts on farm animals]. URL : <https://ciwf.in.ua/?p=3503>

17. Bolarinwa, K. K., Abdulsalam-Saghir, P., Oyekunle, O. (2013). Impact of communal violent conflict on farmer's livelihood activities in two agro-ecological zones of Nigeria. *J. Agric Sci.* <https://doi.org/10.5539/jas.v5n5p6>

18. Kapustina, K. Yak viina-2022 zminiuie rynek moloka v Ukraini [How war-2022 changes the milk market in Ukraine]. Available at: <https://zemliak.com/biznes/2590-yak-viyana-2022-zminyuye-rynek-moloka-v-ukrajini>

19. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. [State Statistics Service of Ukraine]. URL : <http://ukrstat.gov.ua>.

20. Lupenko, Yu. O., Kopytets, N. H. Voloshyn, V. M. (2025). Potochna koniunktura ta prohnoz rynku miasa. Monohrafiia [Current situation and forecast of the meat market. Monograph]. NNTs «IAE».

21. Lupenko, Yu. O., Kopytets, N. H., Voloshyn V. M., Varchenko O. M., Tkachenko K. O. Quality of poultry meat as a basis of export potential of meat products. *IOP Conferences.. Series: Earth and Environmental Science*. 2022. 949. 012020. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/949/1/012020>

22. Lupenko, Yu. O., Kopytets, N. H., Voloshyn, V. M. Potochna koniunktura ta prohnoz rynku miasa ptytsi [Current situation and forecast of the poultry meat market]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*. 2025. № 1. pp. 104-115. <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2025-197-1-104-115>

23. Kopytets, N. H., Voloshyn, V. M. Rynok miasa v umovakh ekonomichnykh transformatsii [The meat market in the conditions of economic transformations] // *Gesellschaftsrechtliche Transformationen von wirtschaftlichen Systemen in den Zeiten der Neo-Industrialisierung*. Collective monograph. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany

24. Shostak, L. V., Behun, S.I., Ulianytskyi, A. O. (2024) .Analiz rynku kharchovoi promyslovosti u voiennyi period [Analysis of the food industry market during the war period. *Economy and society*]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vypusk 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-96>

25. Molochna haluz: yak viina zminyla robotu doiarok ta mekhanizatoriv [The dairy industry: how the war changed the work of milkmaids and operators]. URL : <https://podrobnosti.ua/2453102-molochna-galuz-jak-vjna-zmnila-robotu-dojarok-ta-mehanzatoriv.html>

26. Ahrosetkor Ukrainy pislia trokh rokov viiny: vtraty i vyklyky [Agricultural sector of Ukraine after three years of war: losses and challenges]. URL: <https://superagronom.com/articles/771-agrosetkor-ukrayini-pislya-troh-rokiv-viyni-vtrati-i-viklyki>

27. Iurchenko, O. S., Bondarska, O. M., Lykhach, V. Ia., Lykhach, A. V., Chumak, V. M., Vashchenko, Ye. O., Zinchenko, O. V. (2024). Ukrainske svynarstvo v umovakh voiennoho stanu. Problemy ta perspektyvy [Ukrainian pig farming under martial law. Problems and prospects]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk*. № 139. Chastyna 2. <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.139.2.32>

28. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi ekonomichnoi prohramy rozvytku tvarynnytstva na period do 2033 roku [On the approval of the State Targeted Economic Program for the Development of Animal Husbandry for the Period Until 2033]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 sichnia 2026 r. № 72. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2026-%D0%BF#Text>

The influence of military challenges on the functioning of the meat market

Lupenko Yu., Kopytets N., Voloshyn V.

The article defines the influence of military challenges on the functioning of the meat market and substantiates the directions of its further development. It has been proven that armed conflicts and wars in the world have a negative impact on the functioning of the livestock industry and the meat market. The necessity and importance of meat consumption for human health and ensuring food security of the country is argued. It has been established that the Russian-Ukrainian war has a negative impact not only on the Ukrainian meat market, but also on the world food market. The impact of this war was especially keenly felt by the countries of the Middle East and North Africa, whose food security depends on food supplies from Ukraine.

It has been determined and substantiated that military challenges have a negative impact on the functioning of the meat market. They led to a significant reduction in livestock and production, the spread of African swine fever, a reduction in the consumption of more expensive types of meat, the destruction of critical infrastructure, disruption of logistics chains, a shortage of workers in meat production, an increase in prices, a decrease in the number of consumers and low purchasing power.

It has been proven that the further functioning and development of the meat market directly

depends on the security situation in the country, the functioning of the meat livestock industry and state support. It is substantiated that the main directions of the further development of the meat market in the conditions of military challenges should be the stabilization of livestock and poultry, the implementation of the tasks of the "State Targeted Economic Program for the Development of Animal Husbandry

for the Period Until 2033", the introduction of a system of state control on the meat market within the framework of "production-processing-sale of meat" and financial support for enterprises that keep cattle and pigs.

Keywords: market, meat, military challenges, food supply, production, consumption, livestock and poultry.

Copyright: Лупенко Ю. О., Копитець Н. Г., Волошин В. М. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

ORCID iD:

Лупенко Ю.О.

Копитець Н.Г.

Волошин В.М.

<https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

<https://orcid.org/0000-0002-9827-2981>

<https://orcid.org/0000-0001-9754-9021>